חוספתל פ"ג ה"ו ע"ש], ב" ב"ק לב:,
מוספתל פ"ג ה"ט],

ל) [ג" הערוך נדיין וכתב המוסף דכך מוכח מתרגום ירושלמי ע"ש בערך נדיין], ירושלמי ע"ש בערך נדיין], ל"ל אחרי ד"ה וחלן,

ו) שייך למתניתין לעיל נט., ז) [נייל לא], א) [נייל

דארבה], ט) עיין רש"א, י) [ל"ל ופרט וכלל],

תורה אור השלם

וְיָהִי בִּימֵי אַמְרַפֶּל מֶלֶךְ שִׁנְצֶר אַרְיוֹךְ מָלֶךְ אָלְסֶר בְּדָרְלֶעמֶר מֶלֶךְ עִילְם וְתִּדְעָל מֶלֶךְ גוֹיִם: עֵילְם וְתִּדְעָל מֶלֶךְ גוֹיִם:

ַם וְוּנִוּן עָּל בֶּלְכֶּוּ גוּיִם: בראשית יד א אַך אָת זֶה תֹאכְלוּ

2. אַן אֶני װְן װאּבְּקר מִבּל שֶׁרֶץ הָעוֹף הַהּלֵּךְ עַל אַרְבָּע אֲשֶׁר לוֹ כָּרְעִים מִמַּעֵל לְרָגְלָיוּ

לְנַתֵּר בָּהַן עַל הָאָרֶץ: ויקרא יא כא אָת אַלֶּה מַהֶּם 3. אֶת אַלֶּה מַהָּם

הארלו

למינהו

אֶת הָאַרְבֶּה וְאֶת הַסְּלְעָם וְאֶת הַסְּלְעָם

חגב אלא קאמר חגב זה גדיאן ולא

מרבה מידי מכעין הפרט ובעי ה'

סימנין הנך ארבע ואין ראשו ארוך

ופסיל רחשו ארוך ותנה דמתניתין

ארבה סלעם וחרגול פרט אדרבה הני פרטי מרבה יותר מן הכלל דכללא

ממעט כל ארבה סלעם וחרגול שאין

להם כרעים ופרטי מרבה וכי האי גוונא לא אשכחן דעביד כלל ופרט:

רעב א ב ג מיי׳ פ״א מהלכות מאכלות אסורות הלכה כ סמג עשין סב טוש"ע י"ד סי' פב

ס"ב: ס"ב: רעג ד ה מיי׳ שם הלכה כב כג סמג שם טוש"ע י"ד סי פה סעיף א:

רעד וז מיי׳ פ״א שם רעד הלכה כא:

דקתני ארבעה סימנין ולא קתני אין ראשו ארוך ש"מ דסבר כתנא דבי רבי ישמעאל דמכשיר אפילו ראשו רבינו נרשום ארוך וא"ת ל"ל דכתב רחמנא חגב הכא אפילו בשתי שיטות פסיק לה. כלומר דכתבינן לשמו חגב תיפוק לי מכעין הפרט בת בסוף שיטה אחת כמו הנך ד' סימנין וי"ל לפי שאין ויטוה החחילה שיטה סימן זה דשמו חגב חשוב כשאר סימנין קאמרינן כלומר דהתם ולא הוה מצרכינן ליה כי היכי דלא יאומו כן כנוכוו אשר לוא רבנן מודו: אשר לוא כלומ' לא לו עכשיו ועומד לגדל לאחר זמן לפיכך בעינן אין ראשו ארוך ומרבינן אע"פ דראשו ארוך ומהאי טעמא נמי . רחר לוא מלא. אימקרא אילטריך לאשמועינן בקרא כרעים גרסינן: והדביינות גרסינן: אלו כללי כללות ואלו בהדיא אי נמי כרעים אילטריך לכדדרשינן בגמרא אין לו עכשיו פרנזי פרנזוח כללי כללוח ועתיד לגדל אחר זמן א"נ לכלל ופרט אחד אושכף זה כלל אחר כרספת ושיחלנית כדהחמר בגמרא אשר לו כרעים אחר כרספת ושיחלנית זה כלל שלישי ראשו ארוך זה כלל רביעי. פרטי פרטות (פרטות) פרט ראשון ארבה זה גובאי. פרט שני סלעם זה כלל אבל אין לפרש שיש באחד ממיני ארבה או ממיני סלעם וחרגול שאין שמו חגב ואין להם כרעים ואי לאו דכתבינהו קרא בהדיא הוה מכשרינן נפול פרט שלישי חרגול להו דבכלל ארבה וסלעם וחרגול נינהו דא"כ כי קאמר בגמרא דתנא דבי ר"י ותנא דבי רב איכא בינייהו ראשו ארוך לימא דאיכא בינייהו דאין שמו חגב דלתנא דבי רב שרי ולתנא דבי ר"י אסור וכן מכרעים קשה דקאמר בגמרא אשר לו כרעים כלל

בסרסי. בשתי תיבות: בשני שיטין. בת מכאן ויענה מכאן: הכי 🌼 רבר יוםי אומר ושמו חגב. אומר היה הריב"ם דרבי יוסי מפרש גרסינן יש לו אלבע יסירה וזפק וקורקבנו נקלף בידוע שהוא טהור. וארישא סמיך דתנא ליה כל עוף הדורס טמא ואם אינו דורס ויש לו

ויש כאן כללי כללות ופרטי פרטות כלומר כללות הבאין אחר כללות שלא לנורך ואתו לדרשה ופרטין הבאין שלא לצורך אחר פרטות ולדרשה באו על כרחך ולקמן מפרש להו ואזיל דסלעם וחגב הן הפרטות שלא הולרכו ולמינהו הכתובין עמהם הם הכללו׳ שלא הולרכו: ליפורת

לאחר זמן מאי זחל אמר אביי אסקרין ת"ר נואת אלה מהם תאכלו את הארבה וגו' ארבה זה גובאי סלעם זה רשון חרגול זה ניפול חגב זה ייגריאן מה ת"ל למינו למינהו למינהו למינהו ד' פעמים ילהביא ציפורת כרמים ויוחנא ירושלמית והערצוביא והרזבנית דבי ר' ישמעאל תנא אלו כללי כללות ואלו פרטי פרטות ארבה זה גובאי למינו להביא ציפורה

מילתא דתנא קמא ולא פליג כדמוכח בגמרא דתנא דבי רבי ישמעאל דדריש כלל ופרט וכלל ומרבה כעין הפרט כל דאית ליה ד' עוד שלשה סימנין דהוו להו ארבעה בידוע שהוא טהור: א**ח רגליו.** סימנין ודריש חגב לשמו חגב וחנא דבי רב לא דריש חגב לשמו

בתרתי תיבות ש"מ תרי שמות נינהו אלא מעתה יאת כדר לעומר דפסק להו ספרא בתרי הכי נמי דתרתי שמי נינהו אמרי התם בשתי תיבות פסיק להו בשני שיטין לא פסיק להו אבל הכא אפי' בשני שיטין נמי פסיק להו: אבל אמרו חכמים כל עוף [וֹכו׳]: תניא שרבן גמליאל אומר דורם ואוכל בידוע שהוא ממא יש לו אצבע יתירה וזפק וקרקבנו נקלף בידוע שהוא מהור ר"א בר' צדוק אומר מותחין לו חום של משיחה אם חולק את רגליו שתים לכאן ושתים לכאן ממא שלש לכאן ואחת לכאן מהור ר"ש בן אלעזר אומר יכל עוף הקולם מן האויר ממא ציפרתא נמי מקלם קלמה אמר אביי יקולט ואוכל קאמרי אחרים אומרים שכן עם ממאים ממא עם מהורים מהור כמאן כר׳ אליעזר יידתניא ר"א אומר לא לחגם הלך זרזיר אצל עורב אלא מפני שהוא מינו אפי' תימא רבנן שכן ונדמה קאמרינן: ובחגבים כל שיש לו כו': מאי רובו אמר רב יהודה אמר רב רוב ארכו ואמרי לה רוב הקיפו אמר רב פפא יהלכך בעינן רוב ארכו ובעינן רוב הקיפו ת"ר האין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן כגון הזחל מותר ר"א בר' יוםי אומר יאשר לא כרעים אף על פי שאין לו עכשיו ועתיד לגדל

אלבעותיו: הקולט מן האויר. שכשזורקין לו מאכל קולטו לתוך פיו ומקבלו מן האויר: ליפרסא. מכירין היו שהיא מהורה וזה שמה: קולט ואוכל. שאינו מניחו לארץ עד שלא יבלענו: שכן. כמו שוכן: ונדמה. דומה להם במראיתו: הלכד. הואיל ואמרינן הכי בעינן תרוייהו: זחל. מין חגב בלשון ארמי: איסקרא. ואין לו קרצולים בקטנותו וגדלים לאחר זמן: ס חשר לח כרעים. כתיב וחשר לו קרי: רשון ניפול גדיאן יוחנא ירושלמים. כך שמס: לפורת כרמים. מין ארבה דאין לו גבחת וכן לארבה כדלקמן: יוחנא. מין סלעם דיש לו גבחת: ערלוביה. מין חרגול דיש לו זנב ולשנים הראשונים אין זנב: הרובנית. מין חגב ואינו דומה לאלו במראה: דבי ר' ישמעאל מנא. הנך למינהו לאו פרטי נינהו כדאמרת דלא מרבי אלא מינא דכל חד אלא כללי נינהו

ואָת ויקרא יא כב למינהו: הגהות מהר"ב

למינהו ואת החרגל

א] תום' ד"ה אלו וכו'. ולמינהו דחגב להלריך כל הסימנין הללו כדמפרש וכו׳ כנ״ל:

רנשבורג

מוסף רש"י

לא לחגם הלך זרזיר כר'. ר' אליעזר סבר זרזיר עוף טמא הוא ורבט פליגי נוליה ור״ה צרי)

אע"פ שאין לו עכשיו ועתיד לגדל אחר ומן. מדכתיב לא באלף קדריש ולא מצי למימר לא שאין לו כרעים כלל קאמר דאדרבה סלעם ארבה וחרגול יש להם קרצולים כדקתני בהדיא בהלד השוה שבהן וכו' וכן אשר "(אין לו) חומה דגבי ערי חומה דריש אע"פ שאין לו עכשיו והיחה לו קודם לכן בפ' קמא דמגילה (דף ג:) ולא מלי למימר שאין לו כלל קאמר דבערי חומה מישתעי קרא וכן אשר לא יעדה והפדה ומתרגמינן דקיימי ליה פי' שהיה לו לקיימה וליעדה דמלות יעידה קודמת ומהאי קרא דרשי׳ ליה בפ״ק דבכורות (דף יג.) דמלות יעידה קודמת למלות פדייה שנאמר אשר לא יעדה והפדה ואע״ג דכתיב באל"ף דרשינן כאילו כתיב בוי"ו כלומר שהיה לו ליעדה ואינו רוצה והפדה והיינו טעמא דלמה ליה למכתב אשר לא יעדה פשיטא דבלא יעדה מישמעי קרא דאם יעדה היתה לריכה גט וגם לא היתה לריכה פדיית אב בשעת ייעוד פקע שעבוד שפחות מינה וא"ת בפרק כשם (סוטה לא.) דפריך וכל היכא דכתיב לא באל"ף ממש הוא והא כתיב בכל לרתם לא לר ומלאך פניו הושיעם ואמאי לא מייתי מכל הנך קראי ויש לומר דבכל הני איכא הוכחא מגופיה דקרא שרוצה לומר אשר לו בוי"ו אע"ג דכתיב באל"ף חי דאדרבה סלעם וחרגול יש להם קרצולים וערי חומה ביש להם חומה מיירי וגבי יעדה כדפרישית מדכתיב כלל אבל צרתם לא צר לא מוכח מגופיה דקרא שהקב״ה כביכול מיצר בצרחם של ישראל אלא מקרא אחר 🕫 דכמיב עמו אנכי בצרה וא״ת והיכי דרשינן הכא וגבי ערי חומה מדכתיב לא באלף דבעי למימר קרא אע״פ שאין לו עכשיו והא מסקינן בפרק כשם (גם זה שם) דאל״ף משמע הכי והכי הן או לאו ויש לומר דמ״מ דרשינן מדשני למכתב באל"ף יותר מכל אותם לו שרולין לומר הן שכתובין בוי"ו ש"מ לדרשה ולא לר נמי דרשינן במדרש דכתיב באל"ף דכל לרה שאינה לישראל מאומות אינה נרה: אדן בדדי בדדות ופרטי פרטות. כדדרשינן בסמוך דאשר לו כרעים כלל ארבה סלעם וחרגול פרט למינהו חזר וכלל ולאו דוקא נקט תנא דבי ר' ישמעאל סלעם לכלל ופרט וכלל דסלעם קרא יתירא למישרי ראשו ארוך כדמסקינן בסמוך ולמינהו דסלעם מפרש הריב"ם דאילטריך דאי לא כתיב למינהו הוה אמינא דוקא במין סלעם שרי ראשו ארוך אבל בשאר לא להכי כתיב למינהו לרבויי בכולהו א"נ הוה אמינא דסלעם אתא לאסור מינו קמ"ל ולא קאמר כללי כללות למימר דכל אלו ראויין לדונם בכלל ופרט וכלל אלא ה"ק אלו כללות הבאין אחר כללות ופרטות הבאין אחר פרטות וצריך לדורשם כולם כפי הראוי וארבה וחרגול בלבד הם דבאים בכלל ופרטי כדמוכח בשמעתא וסלעם למישרי ראשו ארוך כדמסקינן וחגב להלריך ששמו חגב ולמינהו דחגב להלריך א] כדמפרש בהדיא בברייתא ולמינהו דסלעם כדמפרש ליה מסברא דנפשיה כדפרישית וא"ת למה הוצרך לכתוב למינהו בכל אחד בארבה וסלעם וחרגול לכתוב למיניהן ויהיה די בכל אחד לשלשתן בסוף ויש לומר משום דארבה וחרגול הם הם לבדם שבאין בכלל ופרט וכלל כדפרישית וראויין היו ליכתב זה אצל זה והפסיק בסלעם וכחבו באמצע בין ארבה וחרגול לשום דרשה דלא על חנם הוא שכתבו שלא במקומו וכיון שהולרך לכוחבו באמצע בשביל שום דרשה שוב אינו יכול לכתוב למיניהן לבסוף כי זה לא יחכן שלמיניהן יהיה עומד על ארבה וחרגול להיוח להן כלל אחרון בפני עלמס ועל סלעם לא יהא עומד לכלל אלא לדרשה אחרת כמו שאנו דורשים עכשיו למינהו דסלעם ולפי שיש לארבה וחרגול לכל אחד כלל בפני עלמו ואין שניהם נידונים יחד בדין אחד של כלל פרט וכלל אלא בשנים שכל אחד ואחד נידון לבדו בכלל ופרט צריך לעשות בנין אב משניהם מארבה וחרגול וללמד משניהם בהלד השוה בשניהם ומה שאומר הרי אתה דן בנין אב משלשתן זה לפי שלא פירש עדיין דסלעם קרא ימירא הוא והכי פירושא דברייתא ומפי המסקנא הרי אתה דן בנין אב משלשתן בהלד השוה והואיל וכן הוא לא מלריך רק ארבעה סימנין דכי מעיינת ביה שפיר בארבה וחרגול סגי לעשות בנין אב משניהם ואייתר ליה סלעם לרבויי ראשו ארוך והא דמרבינן ראשו ארוך ולא אמרינן דמרבינן ואע״ג דלית ליה חד מהנך ד׳ סימנין ואין